

УДК 37.014.25:378

DOI: [10.35619/pse.vi4.75](https://doi.org/10.35619/pse.vi4.75)

Ольга СНИТОВСЬКА

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри латинської та іноземних мов
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького,

м. Львів, Україна

ORCID: 0000-0002-3086-9503

e-mail: ozlotko@gmail.com

ПРОБЛЕМА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЗАРУБІЖЖІ В УКРАЇНСЬКОМУ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У статті здійснено аналіз репрезентативних студій українських науковців з проблеми реформування вищої освіти в зарубіжжі для визначення здобутків, вузьких місць і перспектив її подальшого вивчення. Обґрунтовано характерні риси й особливості історіографії порушеної проблеми. Її міждисциплінарний характер проявляється в студіях, підготовлених у галузях філософії і філософії освіти, управління і менеджменту, економіки і фінансів, права, освіти і педагогіки, зокрема педагогічної компаративістики. У структурному вимірі ця історіографія синкретична, адже адсорбує студії, у яких реформування вищої освіти в зарубіжжі вивчається як окрема наукова проблема та аспектно як компонент основного предмета дослідження.

Систематизовано і схарактеризовано репрезентативні праці, які відображають основні тематичні вектори історіографії реформування та модернізації систем вищої освіти в зарубіжжі: країнознавчий; «регіонально-європейський»; «україно-євроінтеграційний»; компонентний (вища освіта як складник реформування національних або європейської систем шкільної освіти); професійно-галузевий (реформування окремих галузей професійної підготовки); управлінський, фінансово-економічний тощо.

Ключові слова: педагогічна компаративістика, управління системою вищої освіти, історіографія, міждисциплінарний дискурс, зарубіжні країни.

Постановка проблеми. Послідовний курс України на інтеграцію в Європейський простір вищої освіти (ЄПВО) та складні суперечливі процеси, що супроводжують модернізацію системи вищої освіти, актуалізували потребу всебічного осмислення зарубіжного досвіду щодо управління та реформування вищої школи. Українська педагогічна компаративістика та інші галузі знань нагромадили значний масив досліджень (дисертації, монографії, навчальні посібники, наукові проекти і статті тощо) з проблеми реформування вищої освіти на рівнях зарубіжних країн, регіонів (передусім Європейського Союзу) та світу загалом. Аналіз результатів цих творчих пошуків має науково-теоретичну та

практичну значущість для виявлення і використання ефективних моделей, механізмів, інструментів реформування національної системи вищої освіти в Україні та розвитку наукових досліджень в означеному напрямі.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Представлена стаття передбачає безпосереднє вивчення історіографії з проблеми реформування вищої освіти в зарубіжжі, тому відзначмо, що певні спроби її аналізу відповідно до основного предмета дослідження здійснювали автори деяких дисертацій і монографій (О. Бочарова, П. Кряжев, Т. Парфенюк, А. Саргсян, А. Сбруєва, О. Шовкопляс та ін.). Результати цього аналізу мають аспектний, фрагментарний характер, тож історіографія порушеної проблеми не стала предметом спеціального комплексного осмислення.

Мета статті полягає в здійсненні аналізу міждисциплінарних репрезентативних студій українських науковців з проблеми реформування вищої освіти в зарубіжжі для визначення здобутків, вузьких місць і перспектив її подальшого вивчення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історіографію порушеної проблеми вирізняє низка характерних рис і особливостей. Вона має виражений міждисциплінарний характер, адже синтезує студії в галузях філософії і філософії освіти, управління і менеджменту, економіки і фінансів, права, освіти і педагогіки, зокрема педагогічної компаративістики та ін. У структурному сенсі вона синкретична, адже адсорбує студії, у яких реформування вищої освіти в зарубіжжі вивчається як окрема наукова проблема та аспектно як компонент основного предмета дослідження.

Представники різних галузей знань ґрунтовно опрацювали науково-методологічні засади дослідження процесу реформування вищої освіти в Україні та зарубіжжі. Знаний філософ освіти В. Огнев'юк його головним результатом вважає вироблення готовності і здатності молодих людей нести особисту відповідальність за власне і суспільне благополуччя. Ці видозміни мають спиратися на три імперативи (усебічний розвиток особистості; проблемно-орієнтований професіоналізм; багатовимірність людини), а в міжнародному контексті враховувати тенденції щодо різноманіття освітніх систем різних країн; міжнародної уніфікації/гомогенізації освіти; переходу від формацій «освіта», «освітні послуги» до формацій «освіченого суспільства» та сталого розвитку. Реформування освітніх систем учений розглядає крізь призму глобальних суспільних викликів та як характерну ознаку їх розвитку у ХХ – ХХІ ст. Вони приречені на постійне вдосконалення, адже цього потребує *homoeducatus* – новий еволюційний тип людини, що постав у світі цифрових технологій [8, с. 61-106].

Важливе методологічне значення для осмислення реформування зарубіжної системи вищої освіти мають обґрунтований В. Кременем синергетичний підхід до вивчення цього процесу [8, с. 21-46]; запропонований

О. Катеринчук розгляд реформування освіти як необхідної передумови модернізації, що закладає концептуальні та нормативно-правові підстави системних змін відповідно до суспільних очікувань та розв'язання нових завдань, упровадження нових парадигм; запропонований Л. Хоружою духовно-моральний вимір освітніх реформ передбачає їхню реалізацію на засадах гуманізму і людиноцентризму [8, с. 119–132] тощо.

Напрацьована С. Сисоєвою рецепція освітологічного аналізу реформування освітніх систем орієнтує на їх осмислення крізь призму цінностей (державної, суспільної, особистісної), механізмів функціонування дотичних суспільних сфер; спрямованості на вивчення динаміки змін у сфері освіти та її підсистемах; різного змісту понять «реформування» та «модернізація» тощо. З таких позицій визначаються глобальні та національні передумови й інші параметри реформування освітніх систем [8, с. 133–154].

Істотний вплив на розробку українськими педагогами-компаративістами методології дослідження реформування зарубіжних систем вищої освіти справив доробок А. Василюк. Запропонована вченою парадигма освітніх реформ обґрунтовує підходи до їх типології і системного аналізу; вивчення загальних рис і особливостей; визначення параметрів проведення і досягнутих результатів. Авторка доводить, що реформування освітніх систем варто аналізувати в результативному і технологічному контекстах як суспільне явище та як організаційний процес змін. Діагностичний підхід має з'ясувати сутність реформ та етіологію й освітню політику, які визначають їхні типи та рівні освітніх змін, а прогностичний – як були реалізовані їхні цілі і завдання. Застосування сталих критеріїв до аналізу реформування освітніх систем дає змогу визначати тенденції цього процесу, їхню класифікацію за ознаками характеру і тривалості (продовжані, інтерактивні, епізодичні), новизну (запозичені, інноваційні), наслідки (позитивні, негативні) тощо. При цьому необхідно враховувати правила реформування освіти, згідно з якими цей процес має бути інтегральним складником програм соціально-економічної і культурної перебудови країни; концептуально, організаційно й фінансово обґрунтованим; мати підтримку з боку суспільства; спиратися на співпрацю учасників освітнього процесу тощо [4].

У синтезованому вигляді напрацьовані українськими компаративістами (П. Кряжев, Н. Махія, Т. Парфенюк [9], А. Саргсян [11], А. Сбруєва [12], А. Шаповалова [14] та ін.) науково-методологічні підходи до вивчення розвитку вищої освіти в зарубіжних країнах та у світовому і європейському контекстах, фокусуються на розробці критеріїв їхньої періодизації і визначенні чинників розвитку (сталі – політичних, економічних, соціокультурних; мінливіх – вільний ринок, освітні стандарти тощо); з'ясуванні стратегічних, тактичних, оперативних цілей реформування (зміна принципів та механізмів організації і управління системою освіти; термінові заходи щодо її корекції тощо). Аналіз

концепцій і стратегій реформ має з'ясувати їхню спрямованість на цілісну або компонентну зміну системи освіти (від інфраструктури і мережі ЗВО до різних елементів організації освітнього процесу). Також акцентується увага на потребі дефініцій напрямів реформування щодо його відповідності вимогам ринку праці; глобальним, регіональним, національним викликам; змісту, методам і якості професійної підготовки; принципам демократизації і доступності вищої освіти; залучення профільних інституцій та громадськості до розв'язання означених проблем.

Вагомим внеском у методологію педагогічної компаративістики щодо вивчення освітніх реформ стали напрацьовані А. Сбруєвою положення про глобальний освітньо-політичний консенсус, який ґрунтується на неоліберальній ідеології розвинених англомовних країн доби глобалізації; ціннісний підхід до їх аналізу, який охоплює політичний і культурний та людський і структурний виміри; методика аналізу політичних, професійних та ринкових механізмів проведення освітніх реформ тощо [12].

Тенденцію щодо посилення міждисциплінарного підходу до аналізу освітніх реформ увиразнює докторська дисертація О. Локшиної. Учена представила його комплексний концепт, який адсорбує філософські засади вивчення європейського освітнього простору; постмодерністську методологію, яка вможливує їх розгляд з позицій багатовимірностей дискретності; концепти порівняльної педагогіки, що передбачають дослідження цих феноменів у контексті політичних, економічних, соціокультурних чинників та взаємозв'язку регіональних і національних детермінант глобального простору [7]

Урахування означених та інших методологічних підходів і установок має важливе значення для історіографічного аналізу студій з обговорюваної проблеми. Їх різногалузевий тематичний спектр відображають дібрані репрезентативні студії (табл. 1) та сотні статейних матеріалів. Їх доповнює масив праць, у яких проблема реформування вищої освіти розглядається в контексті основного предмета дослідження.

Таблиця 1

Репрезентативні дослідження (кандидатські/доктор філософії, докторські* дисертації, монографії) про реформування та модернізацію системи вищої освіти в зарубіжжі (за хронологією появи)**

<i>І. Ковчина</i> «Реформування загальної середньої і педагогічної освіти в Польщі у 80-90-х роках ХХ ст.» (1997)
<i>Л. Ляшенко</i> «Реформування професійної освіти у Фінляндії в умовах глобалізаційних процесів» (2003)
<i>А. Сбруєва</i> «Тенденції реформування середньої освіти розвинених англомовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.)» (2004)*

<i>Т. Боголіп «Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період» (2006)**</i>
<i>О. Романенко «Реформування професійної підготовки майбутніх учителів середніх навчальних закладів Франції» (2007)</i>
<i>О. Бочарова «Модернізація вищої школи у сучасній Франції» (2006)</i>
<i>П. Кряжев «Тенденції реформування вищої освіти в країнах Західної Європи» (2008)</i>
<i>Н. Лавриченко «Тенденції реформування загальної середньої освіти у країнах Європейського Союзу» (2008)</i>
<i>Л. Шаповалова «Реформування змісту університетської освіти сучасної Франції» (2008)</i>
<i>А. Бойко «Філософія модернізації освіти в системі ринкових трансформацій» (2009)</i>
<i>Ю. Кучер «Становлення і реформування середньої і вищої школи Ірландії» (2009)</i>
<i>Н. Махия «Реформування системи педагогічної освіти Німеччини (друга половина ХХ — початок ХХІ ст.)» (2009)</i>
<i>А. Саргсян «Реформування системи вищої освіти Великобританії в кінці ХХ – на початку ХІХ століття» (2009)</i>
<i>О. Харченко «Реформування системи професійного навчання державних службовців в Україні в контексті досвіду країн Східної Європи та пострадянського простору» (2009)</i>
<i>М. Бойченко «Тенденції реформування управління сучасною загальною середньою освітою США» (2010)</i>
<i>А. Василюк «Тенденції реформування шкільної освіти Польщі (ХХ – початок ХХІ ст.)» (2011)*</i>
<i>Т. Зданюк «Реформування університетської освіти у Німеччині другої половини ХХ століття» (2011)</i>
<i>Н. Вишнеvsька «Реформування шкільної освіти в Норвегії у 80-90-х роках ХХ століття» (2012)</i>
<i>К. Гаращук «Структурні реформи в системі загальної середньої освіти сучасної Великої Британії» (2012)</i>
<i>О. Шовкопляс «Інтеграційні процеси в розвитку вищої освіти країн Європейського Союзу (90-і рр. ХХ – початок ХХІ ст.)» (2012)</i>
<i>В. Кремень та ін. «Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія» (2013)**</i>
<i>О. Агейчева Тенденції реформування дистанційного навчання в системі вищої освіти Швеції (2014)</i>
<i>У. Науменко «Модернізація системи вищої гуманітарної освіти України в контексті європейських інтеграційних процесів» (2014)</i>
<i>Т. Парфенюк «Розвиток вищої освіти в Австралії в умовах ринково орієнтованих реформ» (2014)</i>

Г. Товканець «Розвиток економічної освіти у вищій школі Чехії і Словаччини у ХХ столітті (2014)

Т. Клочкова «Тенденції розвитку менеджменту ризиків в університетах Великої Британії» (2015)

З. Подоляк «Реформування лісогосподарської освіти в Австрії (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)» (2016)

Представлені в табл. 1 репрезентативні праці відображають основні тематичні вектори історіографії реформування та модернізації систем вищої освіти в зарубіжжі: а) країнознавчий; б) регіонально-європейський; в) «україно-євроінтеграційний»; г) компонентний (вища освіта як складник реформування національних або європейської систем шкільної освіти); д) професійно-галузевий (реформування окремих галузей професійної підготовки); е) управлінський і фінансово-економічний тощо. Попри умовність такого поділу, який не охоплює всього різноманіття наукового дискурсу означеної проблеми, він уможливорює його структурування та взятий за основу для предметної аналізу.

Першочерговий інтерес становлять праці першого і другого та частково третього векторів. Зокрема, цікавими для порівняння є студії про реформування та модернізацію систем вищої освіти в окремих країнах. Реалізуючи напрацьовані педагогічною компаративістикою методологічні підходи, науковці представили різні рецепції досліджуваних феноменів.

До вивчення реформування системи вищої освіти Великої Британії наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. А. Саргсян підійшла через з'ясування традицій її розвитку та основних рис сучасної організації. Головним чинником, що визначив характер цього процесу, авторка вважає політику лейбористів, які впроваджували в царину освіти принципи неолібералізму щодо обмеження функцій держави та поширення ринкової конкуренції, ідеї соціального вибору і методологічного індивідуалізму (особиста свобода, раціональність, автономність), механізми «менеджментизму» тощо. Це зумовило сутнісні характеристики реформ та їх основні тенденції: збереження національних особливостей із наближенням до європейських стандартів; соціалізаторська спрямованість (відхід від педоцентризму на користь визначального впливу соціального середовища); поглиблення професійно-педагогічної підготовки; посилення статусу технічної освіти як відповіді на виклики глобалізації і технологічного прогресу; залучення представників бізнесу до управління ЗВО тощо [11].

Якщо лейтмотивом реформ, на думку А. Саргсян, було намагання зберегти баланс між традиціями та інноваціями і європеїзмом, то в основу детермінації «глибоких реформ» і модернізації вищої освіти у Франції в 1960-х рр. – 2004 р. О. Бочарова поклала процеси глобалізації, європейської інтеграції та

інформатизації [3]. При цьому, видається, авторка занадто абстрагувалася від їх внутрішніх національних чинників.

А дослідниця А. Шаповалова в процесі вивчення змісту реформування університетської освіти Франції намагалася збалансувати вплив внутрішніх (освітня криза, вимоги ринку праці, автономізація ЗВО тощо) та зовнішніх (входження до ЄПВО) детермінант, які визначили його етапи, структурні зміни та появу нових організаційних форм, спеціальностей, інших компонентів [14]. Щоправда, у реферованій та інших студіях з досліджуваної проблеми автори часто артикулюють «стандартизовані» тенденції реформування та модернізації вищої освіти на кшталт її професіоналізації, демократизації, індивідуалізації, децентралізації тощо й при цьому не занурюються в специфіку цих процесів у кожній країні.

Становлять інтерес оригінальні авторські підходи щодо вивчення різних аспектів реформування окремих галузей вищої освіти. Зокрема, О. Романенко, вивчаючи реформування професійної підготовки майбутніх учителів закладів середньої освіти у 90-х рр. ХХ – на початку ХХІ ст., відстежила генезу її реорганізації у ХІХ ст.; показала зумовленість цього процесу змінами в організації і змісті навчання у ЗЗСО; з'ясувала його обґрунтування у психолого-педагогічних студіях та нормативно-правових документах тощо. Ці та інші чинники, на думку авторки, зумовили характер і ефективність реформ, що стало помітним у підвищенні загального рівня фахової підготовки та науково-дослідницької компетентності майбутніх фахівців; збільшенні втричі кількості претендентів на посади учителів ліцеїв і колегів тощо [10].

Виокремлюємо групу праць, у яких реформування середньої та вищої освіти розглядається в одному контексті. У цьому масиві студій вирізняється дослідження Ю. Кучер про становлення і реформування середньої та вищої освіти Ірландії у ХІ – початку ХХІ ст. Доволі дискусійними, на нашу думку, є обрання тисячолітнього періоду за хронологічні межі дисертації та зведення в один контекст середньої і вищої освіти, позаяк в означеній ретроспективі вони розвивалися десинхронно, а в 1970-х – на початку ХХІ ст. їхнє реформування хоча й розгорталося у спільному проєвропейському ключі, однак цей процес позначали відмінні за характером риси і тенденції [6].

Більш обґрунтованим вважаємо вивчення в спільному ракурсі процесу реформування середньої шкільної освіти та вищої педагогічної освіти і професійної підготовки учителів в окремих країнах та європейському регіоні загалом. Цікавим у такому сенсі є порівняння підготовленої з позицій пострадянської науки дисертації І. Ковчиної, яка оперувала характерною для 1990-х рр. методологією та відносно вузькою джерельною базою. З'ясувавши тенденції розвитку освіти в Польщі у кризових 1980-х рр., науковиця доводила, що ідейний зміст, цінності, успіх реформування загальної середньої та педагогічної освіти в країні зумовили профспілковий рух 1980-х рр., до якого

входила «Вчительська Солідарність», а також їх цілеспрямоване моделювання на основі науково обґрунтованого організаційно-методичного й управлінського кадрового забезпечення. Отже, реформа змінила всю систему вищої педагогічної освіти Польщі: від створення нової мережі профільних ЗВО до оновлення змісту і методики підготовки майбутніх фахівців та розвитку післядипломної освіти [5].

Поряд з педагогами-компаративістами вагомий внесок в історіографію порушеної проблеми зробили представники інших галузей знань. Становить інтерес узагальнений Т. Боголіб міжнародний досвід фінансового забезпечення розвитку вищої освіти та проведення державної політики в цій сфері. Зіставивши частки її покриття у вигляді державних і позабюджетних надходжень, інвестицій, грантів у Великій Британії, Німеччині, Франції, Швеції та США, науковиця показала визначальний вплив цього чинника на конкурентоспроможність національних освітніх систем. Важливу роль у фінансовому забезпеченні функціонування ЗВО відіграло здійснене в межах ЄПВО реформування щодо приведення нормативно-правових засад Болонського процесу відповідно до ринкової економіки до вимог системного управління рухом капіталу [1].

Панорамне уявлення з означеної проблеми дає здійснений А. Бойко філософський аналіз процесу модернізації вищої освіти в системі ринкових трансформацій. Серед визначених ученою його компонентів і напрямів цікавим виглядає трактування концепту прагматизації вищої освіти, що фокусує на її якості як визначального чинника і мірила ефективної підготовки і високої кваліфікації фахівців згідно з вимогами ринку праці. Доведено, що така прагматизація не повинна нівелювати моральні цінності, які визначають демократизм вищої освіти та свободу і гідність її здобувачів [2].

Фахівці в галузі управління і менеджменту представили свій погляд на ретроспективу та сучасні тенденції реформування системи вищої освіти в зарубіжжі. Прикладом може слугувати дисертація О. Харченка, який узагальнив досвід реформування систем професійної освіти державних службовців країн Східної Європи та пострадянського простору. Показавши детермінованість цього процесу історичними традиціями та особливостями функціонування національних систем державної служби, науковець доводить, що успіх цієї модернізації був зумовлений формуванням у рамках Болонського процесу нової спільної нормативно-правової, інформативної, науково-методичної бази, яка кар'єрне зростання службовця узалежнила від рівня його професійної підготовки, готовності до участі в процесі безперервної освіти згідно з індивідуальними мотиваційними планами тощо. Зважаючи на дані статистики і соціології, автор проаналізував спільні та особливі риси означеного процесу в країнах досліджуваного регіону [13].

Важливою тенденцією розвитку історіографії з порушеної проблеми стала поява досліджень, підготовлених на перетині різних галузей знань – педагогіка і

освіта, філософія освіти, економіка і фінанси, управління і адміністрування тощо. Як показовий приклад її проявів в студіях з педагогічної компаративістики варто відзначити дисертацію Т. Парфенюк про розвиток вищої освіти в Австралії в умовах ринково-орієнтованих реформ. З'ясувавши етапи цього процесу, що супроводжували вироблення проєктів освітнього та інноваційного вдосконалення, авторка визначила його ключові принципи і напрями: формування знань і здібностей, затребуваних бізнесовими структурами; проведення змін заради «кращого майбутнього» і «перспектив покращення»; вироблення у здобувачів вищої освіти потреби в лідерстві; визначення «професійного покликання» як мотивації навчання; бачення власних потреб у контексті світового простору тощо [9]. На такий ґрунт визначається нова методологія конструювання реформ і модернізації вищої освіти, що поєднує прагматичний і гуманістичний, особистісний і глобалістський підходи й цілі її розвитку.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Здійснений аналіз української історіографії прореформування вищої освіти в зарубіжжі виявив її міждисциплінарний характер; структурну синкретичність, що виявляється в студіях, де ця проблема вивчається як основний предмет дослідження або аспектно як її компонент; високий ступінь розробки її науково-методологічних засад. Структуризація цього наукового дискурсу уможливила визначити його основні вектори (країнознавчий; регіонально-європейський; «україно-євроінтеграційний»; компонентний; професійно-галузевий; управлінський, фінансово-економічний) та предметно схарактеризувати їхні репрезентативні студії крізь призму порівняння методологічних підходів та інших спільних і оригінальних інтерпретацій. Перспективи подальших розвідок убачаємо в аналізі української історіографії проблеми освітньої політики та управління системами вищої освіти в зарубіжжі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боголіб Т. М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період: монографія. Київ: Міленіум, 2006. 506 с.
2. Бойко А. І. Філософія модернізації освіти в системі ринкових трансформацій: світоглядно-філософський аналіз: монографія. Київ: Знання України, 2009. 379 с.
3. Бочарова О. А. Модернізація вищої школи у сучасній Франції: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Ін-т вищої освіти АПН України. Київ, 2006. 20 с.
4. Василюк А. В. Тенденції реформування шкільної освіти Польщі (XX – початок XXI ст.): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2011. 404 арк.
5. Ковчина І. М. Реформування загальної середньої і педагогічної освіти в Польщі у 80-90-х роках XX ст.: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Ін-т пед. і психол. проф. освіти АПН України. Київ, 1997. 168 арк.
6. Кучер Ю. А. Становлення і реформування середньої і вищої школи Ірландії: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин, 2009. 191 арк.
7. Локшина О. І. Тенденції розвитку змісту шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: дис. ... док. пед. наук: 13.00.01 / Ін-т педагогіки АНП України. Київ, 2011. 465 арк.

8. Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія: монографія / Кремень В., Левовицький Т., Огнев'юк В., Сисоєва С. Київ : ТОВ «Вид. підприємство «Едельвейс», 2013. 460 с.
9. Парфенюк Т. Ю. Розвиток вищої освіти в Австралії в умовах ринково-орієнтованих реформ: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2014. 261 арк.
10. Романенко О. В. Реформування професійної підготовки майбутніх учителів середніх навчальних закладів Франції: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Луган. нац. пед. ун-т. Луганськ, 2007. 243 арк.
11. Саргсян А. Л. Реформування системи вищої освіти Великобританії в кінці ХХ – на початку ХХІ століття: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2009. 212 арк.
12. Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.): дис. ... док. пед. наук: 13.00.01. Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 2005. 681 арк.
13. Харченко О. А. Реформування системи професійного навчання державних службовців в Україні в контексті досвіду країн Східної Європи та пострадянського простору: автореф. дис. ... канд. наук: 23.00.03 / Дніпропетр. регіон. ін-т держ. управл. Дніпропетровськ, 2009. 23 с.
14. Шаповалова Л. В. Реформування змісту університетської освіти сучасної Франції: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2008. 247 арк.

REFERENCES

1. Boholib T. M. Finansove zabezpechennia rozvytku vyshchoi osvity i nauky v transformatsiyniy period: monohrafiia [Financial Support for the Development of Higher Education and Science in the Transformation Period: a monograph]. Kyiv: Milenium, 2006. 506 s. [in Ukrainian]
2. Boiko A. I. Filosofiia modernizatsii osvity v systemi rynkovykh transformatsii: svitohliadno-filosofskyi analiz: monohrafiia [Philosophy of Educational Modernization in the System of Market Transformations: Worldview and Philosophical Analysis: a Monograph]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2009. 379 s. [in Ukrainian]
3. Bocharova O. A. Modernizatsiia vyshchoi shkoly u suchasniy Frantsii [Modernization of Higher Education in Contemporary France]: avtoref. dys. ... kand. pед. наук: 13.00.01 / Ін-т вищої освіти АПН України. Kyiv, 2006. 20 s. [in Ukrainian]
4. Vasyliuk A. V. Tendentsii reformuvannia shkilnoi osvity Polshchi (XX – pochatok ХХІ st.) [Trends in the Reform of School Education in Poland (20th – the beginning of the 21st century)]: dys. ... d-ra pед. наук: 13.00.01 / Nats. pед. un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv, 2011. 404 ark. [in Ukrainian]
5. Kovchyna I. M. Reformuvannia zahalnoi serednoi i pedahohichnoi osvity v Polshchi u 80-90-kh rokakh ХХ st. [Reforming General Secondary and Pedagogical Education in Poland in the 1980s and 1990s of the 20th century]: dys. kand. pед. наук: 13.00.04. Ін-т пед. і психол. проф. osvity АПН України. Kyiv, 1997. 168 ark. [in Ukrainian]
6. Kucher Yu. A. Stanovlennia i reformuvannia serednoi i vyshchoi shkoly Irlandii [The Formation and Reform of Secondary and Higher Education in Ireland]: dys. ... kand. pед. наук: 13.00.01 / Nizhyn. derzh. un-t im. M. Hoholia. Nizhyn, 2009. 191 ark. [in Ukrainian]
7. Lokshyna O. I. Tendentsii rozvytku zmistu shkilnoi osvity v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Trends in the Development of School Education Content in the Countries of the European Union]: dys. ... dok. pед. наук: 13.00.01 / Ін-т педagogiky АПН України. Kyiv, 2011. 465 ark. [in Ukrainian]

8. Osvitni reformy: misiia, diisnist, refleksii: monohrafiia [Educational Reforms: Mission, Reality, Reflection: a Monograph] / Kremen V., Levovytskyi T., Ohneviuk V., Sysoieva S. Kyiv : TOV «Vyd. pidpriemstvo «Edelveis», 2013. 460 s. [in Ukrainian]

9. Parfeniuk T. Yu. Rozvytok vyshchoi osvity v Avstralii v umovakh rynkovo-orientovanykh reform [The Development of Higher Education in Australia in the Context of Market-oriented Reforms]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka. Kyiv, 2014. 261 ark. [in Ukrainian]

10. Romanenko O. V. Reformuvannia profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv serednikh navchalnykh zakladiv Frantsii [Reforming the Professional Training of Future Secondary School Teachers in France]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Luhan. nats. ped. un-t. Luhansk, 2007. 243 ark. [in Ukrainian]

11. Sarhsian A. L. Reformuvannia systemy vyshchoi osvity Velykobrytanii v kintsi XX – na pochatku XXI stolittia [Reforming the UK Higher Education System in the End of the 20th – at the beginning of the 21st Century]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Luhan. nats. un-t im. T. Shevchenka. Luhansk, 2009. 212 ark. [in Ukrainian]

12. Sbruieva A. A. Tendentsii reformuvannia serednoi osvity rozvynenykh anhlovnykh krain v konteksti hlobalizatsii (90-ti rr. XX – pochatok XXI st.) [Trends in Reforming Secondary Education in Developed English-speaking Countries in the Context of Globalization (1990s – beginning of the 21st century):]: dys. ... dok. ped. nauk: 13.00.01. In-t pedahohiky APN Ukrainy. Kyiv, 2005. 681 ark. [in Ukrainian]

13. Kharchenko O. A. Reformuvannia systemy profesiinoho navchannia derzhavnykh sluzhbovtziv v Ukraini v konteksti dosvidu krain Skhidnoi Yevropy ta postradianskoho prostoru [Reforming the System of Professional Training of Civil Servants in Ukraine in the Context of the Experience of Eastern European countries and the Post-Soviet Space]: avtoref. dys. ... kand. nauk: 23.00.03 / Dnipropetr. rehion. in-t derzh. upravl. Dnipropetrovsk, 2009. 23 s. [in Ukrainian]

14. Shapovalova L. V. Reformuvannia zmistu universytetskoï osvity suchasnoi Frantsii [Reforming the Content of University Education in Modern France]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Poltav. derzh. ped. un-t .im. V. H. Korolenka, 2008. 247 ark. [in Ukrainian]

THE PROBLEM OF REFORMING THE HIGHER EDUCATION SYSTEM ABROAD IN THE UKRAINIAN INTERDISCIPLINARY DISCOURSE

Olha SNITOVSKA

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Latin and Foreign Languages Department,
Lviv Danylo Halytskyi National Medical University,
Lviv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-3086-9503
e-mail: ozlotko@gmail.com

Abstract. The article deals with the analysis of representative studies by Ukrainian scholars on the problem of reforming higher education abroad to identify achievements, bottlenecks, and prospects for its further study. The characteristic features and peculiarities of the historiography of the problem raised were shown. Its interdisciplinary nature is manifested in studies prepared in the fields of philosophy and philosophy of education, administration and management, economics and finance, law, education and pedagogy, in particular, comparative pedagogical studies. Structurally, this historiography is syncretic, as it absorbs studies in which the reform of higher education abroad is studied as a separate scientific problem and aspectually as a component of the main subject of research.

Representatives of various fields of knowledge have developed scientific and methodological principles for studying the process of reforming higher education in Ukraine and abroad. In a synthesized form, the scientific and methodological approaches developed by comparativists to the study of the development of higher education in foreign countries and in the global and European context focus on determining the criteria for their periodization and development factors; clarifying the strategic, tactical, operational goals of reform, etc.

Representative works that reflect the main thematic vectors of the historiography of reforming and modernizing higher education systems abroad were systematized and characterized: country studies; «regional-European»; «Ukrainian-European integration»; component (higher education as a component of reforming national or European school education systems); professional-industry (reforming individual branches of professional training); managerial, financial-economic, etc. The works of the first and second vectors are thematically analyzed through the prism of comparing studies that have a similar subject of research and present original methodological approaches to studying the processes of reforming higher education systems abroad.

Keywords: comparative pedagogical studies, higher education system management, historiography, interdisciplinary discourse, foreign countries.

Стаття надійшла до редакції 23.02.2025 р.